

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра спеціально-правових дисциплін**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту

О.О. Ляшко
« » 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО”**

за спеціальністю 081 «Право»

спеціалізації Міжнародне право

Навчально-науковий гуманітарний інститут

Київ - 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Міжнародне гуманітарне право” складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю «081 Право» ступеня вищої освіти «Магістр» за денною та заочною формою навчання.

Розробники: доцент кафедри спеціально-правових дисциплін ННГІ ТНУ ім. В.І. Вернадського, кандидат юридичних наук Горелкіна К.Г.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціально-правових дисциплін
Протокол від 10 жовтня 2019 р.

Завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized cursive letters, likely representing the name of the department head mentioned in the text.

© К.Г. Горелкіна

©Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського, 2019

1. Програма навчальної дисципліни

Метою є формування у студентів цілісного уявлення про систему договірних і звичайних норм міжнародного права, що діють в період збройних конфліктів та практики їх застосування суб'єктами міжнародного права, про механізм дії міжнародного гуманітарного права та його впливу на міжнародні відносини. У студента повинно скластися уявлення про сучасний стан міжнародного гуманітарного права і діяльність суб'єктів щодо імплементації його норм шляхом:

- ознайомлення студентів з колом відносин, які є предметом регулювання міжнародного гуманітарного права, його джерелами, основними поняттями, інститутами, діяльністю міжнародних організацій і практикою судових установ щодо застосування норм міжнародного гуманітарного права, а також місцем і роллю міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права і міжнародних відносин;
- виховання в душі поваги загально визнаних принципів і норм міжнародного гуманітарного права, пов'язаного з формуванням особистості, необхідних для ефективної професійної діяльності в сфері застосування норм міжнародного права, орієнтацією на загальнолюдські цінності, здатності до співпраці та міжкультурної взаємодії, заохочення соціальної активності, готовності самостійно приймати рішення в ситуації вибору;
- формування навичок кваліфікації сучасних ситуацій, пов'язаних із застосуванням насильства (наприклад, внутрішні безлади, боротьба з тероризмом, збройні конфлікти) і в світлі цього проблем застосування норм міжнародного гуманітарного права; формування вміння аналізувати відповідність норм національного законодавства нормам міжнародного гуманітарного права і здійснювати їх виконання, використання і застосування.

Завданнями є:

вивчити історію становлення міжнародного гуманітарного права та його сучасний стан (ПНР3 ОПП);

визначити місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права і розглянути його норми в більш широкому концептуальному контексті (ПНР3 ОПП);

сприяти розвитку навичок аналізу джерел міжнародного гуманітарного права (ПНР8, 11 ОПП);

акцентувати увагу на практику застосування норм міжнародного гуманітарного права (ПНР8 ОПП);

вивчити роль міжнародних організацій у розвитку та імплементації міжнародного гуманітарного права (Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного Комітету Червоного Хреста та ін);

сформувати розуміння про тенденції розвитку міжнародного гуманітарного права (ПНР12, 13 ОПП).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1. на понятійному рівні: предмет міжнародного гуманітарного права, етапи його формування і тенденції розвитку; структуру і завдання міжнародного гуманітарного права; сутність принципів та основні джерела міжнародного гуманітарного права; (СК3, 4 ОПП)

2. на фундаментальному рівні: нові проблеми міжнародного гуманітарного права, підходи до співвідношення міжнародного гуманітарного права з міжнародним правом; види та особливості сучасних збройних конфліктів, статус учасників збройних конфліктів, систему захисту жертв збройних конфліктів і громадських об'єктів;(СК3, 4 ОПП)

3. на практично-творчому рівні: практику міжнародних організацій, що діють у сфері міжнародного гуманітарного права; особливості застосування норм міжнародного гуманітарного права на міжнародному та національному рівнях;(СК4, 7, 12 ОПП)

вміти:

1. на репродуктивному рівні: відтворювати зміст загальнотеоретичних категорій та основних положень міжнародного гуманітарного права; оперувати поняттями міжнародного гуманітарного права; використовувати набуті знання у практичній діяльності та при вивченні інших навчальних дисциплін; (ЗК1, 2, 3 ОПП)

2. на алгоритмічному рівні: аналізувати юридичні факти та пов'язані ними правові відносини в ситуації збройного конфлікту; аналізувати принципи і норми міжнародного гуманітарного права та самостійно вирішувати питання, пов'язані з їх тлумаченням; грамотно оцінювати відповідність українського законодавства нормам міжнародного гуманітарного права; (ЗК3, 8, 11 ОПП)

3. на евристичному рівні: визначати перспективи розвитку міжнародно-правового регулювання відносин, пов'язаних зі збройними конфліктами; орієнтуватися в тенденціях розвитку міжнародного гуманітарного права на сучасному етапі;(ЗК1 ОПП)

4. на творчому рівні: кваліфіковано використовувати судову практику національних і міжнародних органів по застосуванню норм міжнародного гуманітарного права; давати кваліфікацію ситуаціям, які пов'язані з застосуванням збройного насильства.(ЗК3 ОПП)

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 90 годин, 3 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри спеціально-правових дисциплін які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf.spd@gmail.com

Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття й історія становлення міжнародного гуманітарного права

Розвиток ідей гуманізму від найдавніших часів до сьогодення. Перші спроби нормативно-правового врегулювання правил ведення війни та поводження із військовополоненими і мирним населенням. Створення Міжнародного комітету Червоного Хреста і Женевська конференція 1864р. Міжнародні конференції з питань гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.

Тема 2. Джерела й принципи міжнародного гуманітарного права

Види джерел міжнародного гуманітарного права. Джерела загального та спеціального характеру. Глобальні та регіональні акти з прав людини. Право Женеві, право Гааги і право Нью-Йорку. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права.

Тема 3. Поняття і види збройних конфліктів та етапи війни

Поняття збройного конфлікту. Збройні конфлікти міжнародного і міжнародного характеру. Сторони у міжнародному збройному конфлікті. Поняття і умови проведення «гуманітарної інтервенції». Нейтралітет у війні. Початок війни та його правові наслідки. Способи закінчення бойових дій.

Тема 4. Правове становище осіб у збройних конфліктах

Учасники війни та цивільне населення. Види учасників війни. Правовий статус комбатантів і некомбатантів. Правовий статус партизанів. Розвідники та лазутчики (шпигуни). Правове становище цивільного населення під час збройного конфлікту. Поняття держави-покровительки.

Тема 5. Режим військового полону та воєнної окупації

Поняття і ознаки військовополонених. Правовий статус військовополоненого. Інтернування військовополонених. Звільнення і репатріація військовополонених. Поняття воєнної окупації. Права і обов'язки держави-окупанта. Гарантії відносно цивільних осіб, які проживають на окупованих територіях.

Тема 6. Засоби й методи ведення війни

Поняття засобів і методів ведення війни. Повна та часткова заборона на деякі види засобів ведення війни. Заборона або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї. Заборона або обмеження застосування зброї

масового ураження. Застосування ядерної зброї. Заборонені методи ведення війни. Розмежування понять «віроломство» та «військова хитрість».

Тема 7. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах

Поняття воєнних і цивільних об'єктів. Об'єкти, що є культурними цінностями. Міжнародно-правові основи захисту цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів. Міжнародний реєстр культурних цінностей, які перебувають під спеціальним захистом.

Тема 8. Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права

Міжнародні акти про кримінальну відповідальність фізичних осіб за військові злочини та злочини проти людства. Поняття «військовий злочин», «злочин проти людства», «геноцид». Правила видачі осіб, які вчинили злочини у сфері міжнародного гуманітарного права. Міжнародні трибунали ad hoc. Відповідальність за злочини у сфері міжнародного гуманітарного права в національному праві.

Тема 9. Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права

Міжнародно-правові процедури захисту прав людини. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 08 «Право»	Вибіркова	
	Спеціалізація Міжнародне право		
Загальна кількість годин 90	Спеціальність 081 «Право»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		12 год.	8 год.
		Семінарські	
		20 год.	2 год.

		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
		<i>Вид контролю: залік</i>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,8

для заочної форми навчання – 1:8

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	Усього	Денна форма					Усього	Заочна форма					
		У тому числі						У тому числі					
		л	с	п	інд	ср		л	с	п	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Поняття й історія становлення міжнародного гуманітарного права	8		2				6	8					8
Тема 2. Джерела й принципи міжнародного гуманітарного права	8		2				6	8					8
Тема 3. Поняття і види збройних конфліктів та етапи війни	10	2	2				6	10	2				8
Тема 4. Правове становище осіб у збройних конфліктах	10	2	2				6	10	2				8
Тема 5. Режим військового полону та воєнної окупації	10	2	2				6	10	2				8
Тема 6. Засоби й методи ведення війни	8		2				6	10					10
Тема 7. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах	10	2	2				6	10					10
Тема 8. Відповідальність за злочини і	12	2	2				8	10					10

правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права												
Тема 9. Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права	14	2	4			8	14	2	2			10
УСЬОГО	90	12	20			58	90	8	2			80

4. Плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи

Плани семінарських занять

Тема 1. Поняття й історія становлення міжнародного гуманітарного права

1. Розвиток ідей гуманізму від найдавніших часів до сьогодення.
2. Перші спроби нормативно-правового врегулювання правил ведення війни та поводження із військовополоненими і мирним населенням.
3. Створення Міжнародного комітету Червоного Хреста і Женевська конференція 1864р.
4. Міжнародні конференції з питань гуманітарного права.
5. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.

Тема 2. Джерела й принципи міжнародного гуманітарного права

1. Види джерел міжнародного гуманітарного права.
2. Джерела загального та спеціального характеру.
3. Глобальні та регіональні акти з прав людини.
4. Право Женеві, право Гааги і право Нью-Йорку.
5. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права.

Тема 3. Поняття і види збройних конфліктів та етапи війни

1. Поняття збройного конфлікту.
2. Збройні конфлікти міжнародного і міжнародного характеру.
3. Сторони у міжнародному збройному конфлікті.
4. Поняття і умови проведення «гуманітарної інтервенції».
5. Нейтралітет у війні.
5. Початок війни та його правові наслідки.
6. Способи закінчення бойових дій.

Тема 4. Правове становище осіб у збройних конфліктах

1. Учасники війни та цивільне населення.
2. Види учасників війни.
3. Правовий статус комбатантів і некомбатантів.
4. Правовий статус партизанів.
5. Розвідники та лазутчики (шпигуни).
6. Правове становище цивільного населення під час збройного конфлікту.
7. Поняття держави-покровительки.

Тема 5. Режим військового полону та воєнної окупації

1. Поняття і ознаки військовополонених.
2. Правовий статус військовополоненого. Інтернування військовополонених.
3. Звільнення і репатріація військовополонених.
4. Поняття воєнної окупації. Права і обов'язки держави-окупанта.
5. Гарантії відносно цивільних осіб, які проживають на окупованих територіях.

Тема 6. Засоби й методи ведення війни

1. Поняття засобів і методів ведення війни.
2. Повна та часткова заборона на деякі види засобів ведення війни.
3. Заборона або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї. Заборона або обмеження застосування зброї масового ураження.
4. Застосування ядерної зброї.
5. Заборонені методи ведення війни.
6. Розмежування понять «віроломство» та «військова хитрість».

Тема 7. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах

1. Поняття воєнних і цивільних об'єктів. Об'єкти, що є культурними цінностями.
2. Міжнародно-правові основи захисту цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів. Міжнародний реєстр культурних цінностей, які перебувають під спеціальним захистом.

Тема 8. Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права

1. Міжнародні акти про кримінальну відповідальність фізичних осіб за військові злочини та злочини проти людства.
2. Поняття «військовий злочин», «злочин проти людства», «геноцид».
3. Правила видачі осіб, які вчинили злочини у сфері міжнародного гуманітарного права.
4. Міжнародні трибунали ad hoc.
5. Відповідальність за злочини у сфері міжнародного гуманітарного права в національному праві.

Тема 9. Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права

1. Міжнародно-правові процедури захисту прав людини.
2. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини.
3. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини.
4. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини.
5. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.

Завдання для самостійної роботи

Теми для написання доповідей (для студентів денної форми навчання) і контрольних робіт (для заочної форми навчання):

1. Основоположні принципи діяльності Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця
2. Гаазьке право або міжнародні правила, що стосуються ведення воєнних операцій
3. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста на сучасному етапі
4. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права
5. Функції емблеми червоного хреста та червоного півмісяця
6. Методи та засоби ведення війни та обмеження на їх вибір
7. Нейтралітет у війні на суші і на морі
8. Міжнародне гуманітарне право та міжнародні миротворчі операції ООН
9. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права
10. Військові злочини
11. Участь України в міжнародних миротворчих операціях
12. Обов'язки держав-учасниць щодо імплементації норм міжнародного гуманітарного права

5. Засоби оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Методи проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і здійснюються шляхом усного опитування студентів, проведення контрольних робіт, виконання завдань та вирішення задач із практичних проблем. Проміжний контроль здійснюється шляхом проведення модуля (модульний контроль). Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання шляхом проведення заліку. Форма проведення заліку – усна, письмова, тестова тощо – затверджує кафедра.

6. Розподіл балів, що присвоюється студентам

									Поточна успішність	Залік	Сума
T2 6	T3 6	T4 6	T5 6	T6 6	T7 8	T8 8	T9 8		60	40	100

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується заліком, становить за поточну успішність 60 балів, на заліку – 40 балів;

при оформленні документів на залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
80-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
75-79	C	<i>Добре</i>		
66-74	D	<i>Задовільно</i>		
60-65	E	<i>Достатньо</i>	<i>Задовільно</i>	<i>Незараховано</i>
30-59	FX	<i>Незадовільно (з можливістю повторного складання)</i>	<i>Незадовільно</i>	
0-29	F	<i>Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</i>		

90-100 балів (відмінно) – виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-

правових актів, судової практики та спеціальної літератури; проявив уміння застосування набуті знання до конкретних практичних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

80-89 балів (дуже добре) – виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури; проявив уміння застосувати набуті знання до конкретних практичних ситуацій.

75-79 балів (добре) – виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше, ніж на двох базових джерелах.

66-74 балів (задовільно) – виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

60-65 балів (достатньо) – виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

30-59 балів (незадовільно, з можливістю повторного складання) – виставляється студентові, який виявив прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

0-29 балів (незадовільно, з обов'язковим повторним курсом) – виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

7. Рекомендовані джерела:

Базова

1. Баскин Ю.Я., Фельдман Д.И. История международного права. – М.: Междунар. отношения, 1990. – 208 с.
2. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права. – К.: Україна, 2003. — 800 с.
3. Буткевич О.В. Міжнародне право Стародавнього Світу: Монографія. — К.: Україна, 2004. — 864 с.
4. Буткевич О.В. Міжнародне право Середніх віків: Монографія. — К.: Видавництво гуманітарної літератури, 2008. — 672 с.
5. Буткевич В.Г. Походження терміна «міжнародне право» // Український часопис міжнародного права. - № 1. - 1994.
6. Буткевич В.Г. Міжнародне право ХХІ століття: пошук шляхів до універсальності // Антологія української юридичної думки. – Т. 10. – К.: -Юридична книга, 2005.

7. Гаврилов В.В. Международное право в эпоху глобализации: Некоторые понятийные и содержательные характеристики. // Московский журнал международного права. - 2002. - № 3. - С. 179 - 196.
8. Гнатовський М.М. Європейський правовий простір. Концепція та основні проблеми. – К.: „Промені”, 2005. – 224 с.
9. Грабарь В.Э. Первоначальное значение римского термина *jus gentium* // Антологія української юридичної думки. - Т. 8. — Міжнародне право / За загальною редакцією В.Н.Денисова. — К.: Видавничий Дім "Юридична книга". 2004. – С. 476-508.
10. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права.– К.: Видавничий дім «Промені», 2008. – 384 с.
11. Дмитрієв А.І. Методологія періодизації історії міжнародного права // Часопис Київського університету права. № 4, 2005 . – С. 195-200.
12. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право. – К.: Інститут держави і права, 2001. – 426 с.
13. Корецький В.М. Проект Иржи Подебрада об організації мира и современность // Антологія української юридичної думки. - Т. 8. — Міжнародне право / За загальною редакцією В.Н.Денисова. — К.: Видавничий Дім "Юридична книга". 2004. – С. 516-528.
14. Лукашук И.И. Глобализация и международное право // Международное право. - 2001. - Спец. вып. – С. 15 – 47.
15. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть. –М.: Волтерс Клувер, 2008. – 432 с.
16. Международное право: Учебник / Отв. ред. В.И.Кузнецов. – М.: Юристь. 2001. – 672 С.
17. Мережко А.А. История международно-правовых учений: Учебное пособие. – К.: Юридична думка, 2004. – 296 с.
18. Міжнародне право. Основи теорії. За ред. В.Г. Буткевича. – К.: -Либідь», 2003. – 608 с.
19. Міжнародне публічне право. Підручник. – За редакцією В.М.Репецького. – К.: «Знання», 2011.
20. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник для ВУЗів. – К.: Видавничий дім «Промені», 2010. – 722 с.
21. Права человека. Итоги века, тенденции, перспективы. — М.: Издательство Норма, 2002. – 448 С.
22. Ударцев С.В. История политических и правовых учений. Древний Восток: Академический курс. – СПб.: Издательский Дом С.-Петербур. гос. ун-та, Издательство юридического факультета СПбГУ, 2007. – 664 с.
23. Усенко Е.Т. Плюрализм структуры современного международного права // Международное право. Учебник. – М.: Юрист, 2003. – С. 40
24. Черниченко С.В. Очерки по философии и международному праву. – М.: Научная книга, 2009. – 766 с.

Допоміжна

1. Белоглавок О. Міжнародне контрактне право / О. Белоглавок. — К.: Таксон, 2000. — 270 с.
2. Дмитрієв А. І. Міжнародне публічне право: Навч. посібник / А. І. Дмитрієв, В. І. Муравйов; Відп. ред.: Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губернський. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 640 с.
3. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право: Учеб. для вузов / И. Я. Киселев. — М.: Дело, 1999. — 728 с.
4. Кох Х. Международное частное право и сравнительное правоведение: Пер. с нем. / Х. Кох, У. Магнус, Винклер фон. — М.: Междунар. отношения, 2001. — 480 с.
5. Чубарев В. Л. Міжнародне економічне право: Підруч. / В.Л.Чубарев. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 368 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України — www.zakon1.rada.gov.ua.
2. Бібліотека імені В. І. Вернацького — www.nbuv.gov.ua
3. Електронна бібліотека — www.elibrary.ru
4. Киевская центральная городская публичная библиотека им. Леси Украинки — <http://lucl.lucl.kiev.ua> 9
5. Центральная научная библиотека Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина — <http://www.univer.kharkov.ua>
6. Харьковская государственная научная библиотека им.В.Г. Короленко — <http://korolenko.kharkov.com>
7. Библиотека юриста — <http://www.lawbook.by.ru>
8. «Правознавец», библиотека юридической литературы — <http://www.pravoznavec.com.ua>
9. Одесская государственная научная библиотека им. Горького — <http://www.odnb.odessa.ua>

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розвиток ідей гуманізму від найдавніших часів до сьогодні.
2. Перші спроби нормативно-правового врегулювання правил ведення війни та поведіння із військовополоненими і мирним населенням.
3. Створення Міжнародного комітету Червоного Хреста і Женевська конференція 1864р.
4. Міжнародні конференції з питань гуманітарного права.
5. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.

6. Види джерел міжнародного гуманітарного права.
7. Джерела загального та спеціального характеру.
8. Глобальні та регіональні акти з прав людини.
9. Право Женеви, право Гааги і право Нью-Йорку.
10. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права.
11. Поняття збройного конфлікту.
12. Збройні конфлікти міжнародного і міжнародного характеру.
13. Сторони у міжнародному збройному конфлікті.
14. Поняття і умови проведення «гуманітарної інтервенції».
15. Нейтралітет у війні.
16. Початок війни та його правові наслідки.
17. Способи закінчення бойових дій.
18. Учасники війни та цивільне населення.
19. Види учасників війни.
20. Правовий статус комбатантів і некомбатантів.
21. Правовий статус партизанів.
22. Розвідники та лазутчики (шпигуни).
23. Правове становище цивільного населення під час збройного конфлікту.
24. Поняття держави-покровительки.
25. Поняття і ознаки військовополонених.
26. Правовий статус військовополоненого.
27. Інтернування військовополонених.
28. Звільнення і репатріація військовополонених.
29. Поняття воєнної окупації.
30. Права і обов'язки держави-окупанта.
31. Гарантії відносно цивільних осіб, які проживають на окупованих територіях.
32. Поняття засобів і методів ведення війни.
33. Повна та часткова заборона на деякі види засобів ведення війни.
34. Заборона або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї.
35. Заборона або обмеження застосування зброї масового ураження.
36. Застосування ядерної зброї.
37. Заборонені методи ведення війни.
38. Розмежування понять «віроломство» та «військова хитрість».
39. Поняття воєнних і цивільних об'єктів.
40. Об'єкти, що є культурними цінностями.
41. Міжнародно-правові основи захисту цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів.
42. Міжнародний реєстр культурних цінностей, які перебувають під спеціальним захистом.
43. Міжнародні акти про кримінальну відповідальність фізичних осіб за військові злочини та злочини проти людства.
44. Поняття «військовий злочин», «злочин проти людства», «геноцид».
45. Правила видачі осіб, які вчинили злочини у сфері міжнародного гуманітарного права.

46. Міжнародні трибунали.
47. Відповідальність за злочини у сфері міжнародного гуманітарного права в національному праві.
48. Міжнародно-правові процедури захисту прав людини.
49. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини.
50. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб.
51. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини.
52. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини.
53. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.
54. Методи та засоби ведення війни та обмеження на їх вибір
55. Нейтралітет у війні на суші і на морі
56. Міжнародне гуманітарне право та міжнародні миротворчі операції ООН
57. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права
58. Військові злочини
59. Участь України в міжнародних миротворчих операціях
60. Обов'язки держав-учасниць щодо імплементації норм міжнародного гуманітарного права